

Miquel Alzueta: «Josep M. Subirachs, escultor. Punt, línia, forma, volum...», *L'hora de Catalunya*, 6 de novembre de 1980, p. 32-34

Unes peces negres i brillants fan de marc a una conversa apassionada amb en Subirachs. Els seus objectes, dibuixos, colors, textures i obsessions són els rerefons de les paraules. Cara i creu, alhora, donen una doble però única lectura de la vida. O de la mort. Com es diu en una pel·lícula de moda: comença l'espectacle.

- Els dies previs a la nostra conversa he intentat trobar una paraula que defineixi la seva obra, el seu estil, i m'he trobat amb mil adjectius diferents, com si la voluntat experimentadora que presenta tota la seva obra impedís aquesta mateixa definició. Què en pensa?

- L'art ha de ser creació constant i això comporta una profunda voluntat d'investigació. Sempre he intentat crear allunyant-me del perill de la repetició. Malgrat que en la meua trajectòria es poden veure distintes etapes, crec que també es pot veure un lligam comú, potser la mateixa voluntat de recerca constant de què vostè em parla.

- Aquesta evolució, curiosament, parteix de l'abstracció inicial de Subirachs per passar a un neofiguracionisme molt personal. El retorn als orígens, als clàssics, s'intenta per la via de la comprensió.

- La meua primera època va ser expressionista i, després, vaig anar evolucionant cap a l'abstracte. Creia que era el llenguatge més útil per a l'artista, més del nostre segle, però, després me'n vaig adonar que per aquell camí no podia arribar a tothom. L'abstracció és un llenguatge massa críptic, massa per a "élites", i el que jo volia era trobar una manera que, com Velázquez o Rembrandt, digués coses a tothom, més o menys coses, és clar, segons la sensibilitat de l'observador, però que l'entengués la major part de la societat. Vull facilitar el diàleg, per això he anat a aquest figuracionisme nou, que no té res a veure amb el de la primera etapa.

- El seu simbolisme és ple d'unes constants que es repeteixen ordenades de diferents maneres en tota la seva obra: formes geomètriques, contraposicions, lletres...

- Els temes que es repeteixen són els temes que m'obsessionen, el *leitmotiv*, que em fa crear. La contraposició potser és l'element clau de tota l'obra. Estem en un món dual: l'espai i el temps; el dia i la nit; la vida i la mort, les dones i els homes; el positiu i el negatiu...

- La seva darrera tendència a unir escultura i pintura respon també a aquesta voluntat dual, o és un intent de dir més coses amb nous elements? A part, l'aventura no és molt arriscada?

- Cert, terriblement arriscada, però a mi el que m'interessa són les coses arriscades i crec que si aconseguixo alguna cosa és fruit de patir molt i d'arriscar-me molt.

- La peça d'homenatge a Salvador Espriu i Núria Espert, amb el simbolisme de Fedra com a rerefons, creu que és la més aconseguida en aquest terreny d'escultura-pintura?

- No, crec que no, ja que la meva obra és molt pensada, molt cerebral i quan surt del meu estudi vol dir que n'estic força content. L'obra és com els fills, s'estimen tots, gairebé sense diferències. Potser aquesta no és la més reeixida però té una cosa que m'interessa molt: el fet popular, l'interès que desperta en l'observador reconèixer-ne elements –Núria Espert, en aquest cas- i la voluntat interna amb molta facilitat -Salvador Espriu a través de Fedra.

UNA FORMACIÓ AUTODIDACTA

- Aquesta diversitat formal no creu que pot ser motivada per la seva formació autodidacta?

- És possible, sí, no hi havia pensat mai. Si hagués seguit uns estudis ordenats la meva vida seria molt diferent, potser seria arquitecte. Sóc escultor perquè crec que és l'art que s'aproxima més a l'arquitectura. D'altra banda l'autodidacte pur no existeix, hi ha el passat, les obres, els artistes, els museus, tota una formació que t'arriba directament, que et forma sense adonar-te'n. També és important saber del meu intent de dir coses que, crec, necessiten de vehicles diferents. Així, necessito a vegades la pintura, el dibuix, el tracta diferenciat de la matèria, fins i tot el disseny gràfic, per comunicar-me.

- Hi ha un aspecte que s'ha treballat molt sobretot en camps com la poesia, la narració, fins i tot la pintura, però que en el terreny de l'escultura no s'ha fet mai: vull dir el lligam de l'obra amb el país. Podríem dir-ne, per utilitzar una terminologia molt de moda, escultura i qüestió nacional.

- Aquest és un terreny molt ric. És evident que si jo visqués a Alemanya o a Suïssa la meva obra no seria aquesta. L'home, el creador, però, ha de fer un cert esforç per intentar unificar temporalitat amb universalitat. L'obra ha de ser del temps i intemporal alhora, que d'aquí a cent anys pugui continuar tenint un valor, com les peces clàssiques que encara ara són admirades. Evidentment l'obra meva està arrelada al país, ho ha d'estar sempre, crec jo, però intento fugir del folklore i aconseguir que les nostres arrels interessin a Alemanya o Suïssa. El fet català de la meva obra, però, no ve d'unes posicions que podríem anomenar mediterrànies –cosa molt clara en moltes arts- sinó que –com també es pot veure en una part de la poesia, la narració, la música i una certa plàstica- té molta relació amb el món germànic. Jo connecto molt més amb aquell món que no pas amb l'altre. Els exemples de la passió per Wagner, el modernisme, Gaudí, palesen prou clarament aquesta unió amb el món del nord.

- Maria Aurèlia Capmany va dir un cop que vostè aconseguia la creació del paisatge dins l'escultura, cosa molt difícil...

- La Maria Aurèlia té aquella vivesa especial que li fa veure les coses des d'una òptica estranya i que l'encerta. D'aquí la seva reflexió. Els meus paisatges no tenen res a veure amb els de la pintura figuracionista, però intenten crear escenes simbòliques que surtin d'un objecte concret i que, com tota la meua obra, conservin l'habitual dualitat.

- Aquest cara i creu constant, on es presenta en la personalitat de Subirachs? Quina és la seva pròpia antítesi?

- Jo mateix. Sóc dual fins i tot en el nom. Em dic Josep Maria!

EL DESCONEIXEMENT DE L'ESCUPTOR

- L'escultura, malgrat tenir exponents de primera línia en el mercat internacional, és una art desconeguda als Països Catalans. A què creu que obeeix això? Quin moment viu aquesta art a casa nostra?

- Si ho comparem amb la pintura crec que hi ha coses favorables i coses desfavorables. El preu de les obres, a causa del cost tan alt dels materials, el volum, el pes, són coses que dificulten la possessió d'escultures. Jo compararia aquest fet pintura-escultura a la narració i la poesia. Tothom llegeix novel·les, però la poesia és sempre una cosa de més especialització, de més profunditat. D'altra banda, però, hi ha un fet que facilita el coneixement del que es fa en escultura i que és l'obra al carrer. Aquest és el meu concepte d'obra social, posar a l'abast de tothom una obra, permetre que tothom la vegi i, en certa mesura la tingui. Per això he treballat tan al carrer fent monuments, façanes, etc.

- La seva tesi teòrica es pot veure també en el món gràfic que en Subirachs ens presenta en els seus dibuixos, pintures i gravats. La continuïtat i el lligam d'aquestes formes expressives amb la seva escultura es fa present en tot moment.

- És allò de les meves obsessions. Les grans veritats de cadascú no cal que siguin moltes, però han d'estar ben escollides i molt assumides.

-D'on surt aquesta passió, aquesta força manifestada a través d'elements freds com el metall o la pedra...?

-És una mica com la tècnica de Stendhal, que ens presenta móns apassionats però exactes, descrits amb meticulositat, potser fins i tot amb fredor. La passió ha de ser dins l'obra, controlada i amb aparença de fredor. El meu concepte de treball, de l'artista, és molt cerebral.

-Hi ha límits, s'esgota el filó, s'arriba a un punt on no hi ha continuïtat?

-Pot passar, però els grans artistes donen les millors obres al final de la vida. Els altres ho fan molt aviat i s'acaben. O es repeteixen.